

Toelichting voor de docent / Correctievoorschrift
Eindronde Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2007

Verantwoording

© 2007 Stichting Aardrijkskunde Olympiade Nederland

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze opgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Auteurs: Bruno van Erp Taalman Kip, Kees Jonk, Hans Maas en Henk Post

Advies: Arij Eijsberg, Alienke Jansen, Maarten Kimmel, Thomas de Leeuw, Ruud van Roon, Lieuwe Veerman

Eindredactie: Bruno van Erp Taalman Kip

Vormgeving omslag: Studio Oude Vrieling bv

Vormgeving binnenwerk: Arjen Boxem, Rita Kleise

De Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2007 wordt mede mogelijk gemaakt door bijdragen van:

- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
- C.M. Kan-Instituut voor onderwijs in Geografie en Planologie en Internationale Ontwikkelingsstudies, FMG-UvA
- Cito, Instituut voor Toetsontwikkeling
- Educatieve Hogeschool van Amsterdam
- Faculteit Aard- en Levenswetenschappen, Vrije Universiteit Amsterdam
- Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen
- Faculteit Geowetenschappen, Universiteit Utrecht
- Fontys Lerarenopleiding Tilburg
- Hogeschool voor Arnhem en Nijmegen, Instituut voor Leraar en School
- Hogeschool Utrecht, Archimedes Lerarenopleiding
- Hogeschool Rotterdam
- KNAG, Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap
- NHTV Internationale Hogeschool Breda
- Radboud Universiteit Nijmegen
- Saxion Hogescholen, Deventer en Enschede
- SLO, Nationaal Expertisecentrum voor Leerplanontwikkeling
- Topografische Dienst
- Transparencies to Educate
- Uitgeverij Malmberg
- Uitgeverij ThiemeMeulenhoff
- Unie van Waterschappen
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties

Correctievoorschrift

Eindronde Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2007

Aanwijzingen voor de corrector

Algemene regels

1. De correctiecommissie past het scoringsvoorschrift toe.
2. De correctiecommissie bepaalt de eindscore.
3. De correctiecommissie van de Olympiade bepaalt de rangorde van de beste 25 kandidaten.
4. De uitslagen van voorronde en eindronde zijn bindend. Deelname aan de Olympiade impliceert aanvaarding van deze condities.

Scoringsregels

1. De corrector vermeldt de scores per (deel)vraag in de kantlijn van het werk. De totaalscore van iedere kandidaat wordt op een aparte lijst vermeld.
2. Bij het scoren van een onderdeel van het schriftelijk werk zijn alleen hele punten geoorloofd. Een toegekende score kan nooit lager zijn dan 0.
3. Een volledig juiste beantwoording van een vraag levert het aantal punten op dat in het antwoordmodel als maximumscore staat aangegeven.
4. Voor het schriftelijk werk kunnen maximaal 90 scorepunten toegekend worden.
5. Indien een gegeven antwoord niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist gekwalificeerd kan worden, moet het aantal beschikbare punten geheel of gedeeltelijk aan het gegeven antwoord worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel.
6. Indien in een gegeven antwoord een gevraagde verklaring, uitleg of berekening ontbreekt, dan wel foutief is, kunnen geen punten worden toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven.
7. Bij de 'uitlegvragen' wordt gelet op de volledigheid van de uitleg. Bij een volledige uitleg moet niet alleen de oorzaak, reden, of verklaring worden gegeven maar ook een onderbouwing met een bron of een opbouw van de uitleg in twee stappen. Voor zo'n volledige uitleg zijn meestal 2 scorepunten te verdienen. Voor een uitleg die gedeeltelijk juist is, kan de beoordelaar 1 scorepunt toekennen.
8. Indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
9. Indien een kandidaat bij een opsomming meer antwoorden geeft dan er expliciet gevraagd worden, dan komen alleen de eerst gegeven antwoorden voor beoordeling in aanmerking.
10. Bij sommige vragen moet er eerst een keuze gemaakt worden die vervolgens toegelicht/ beargumenteerd moet worden. Vaak wordt er dan voor deze keuze geen score toegekend maar wel voor een juiste / passende toelichting / argumentatie.

Het verdient aanbeveling de correctie van het werk per vraag uit te voeren en tijdens de scoringsprocedure de volgorde van de antwoordbladen enkele keren te wijzigen. Dit om ongewenste beoordelingseffecten tegen te gaan.

A De zeemeermin van Westenschouwen

Maximumscore 2

- 1 • Door de verzanding is de haven van Paalvoetseinde (Westenschouwen) langzaam dichtgeslibd waardoor het stadje economisch ten onder ging en de bewoners moesten vertrekken 1
- Door kustafslag is de beschermende duinenrij afgebroken, waarna de zee het stadje wegspoelde 1

Maximumscore 2

- 2 Uit de verklaring moet blijken dat:
- de Zeeuwse eilanden lang een geïsoleerde ligging hadden 1
- vooral gewassen werden verbouwd die langere tijd bewaard konden worden / over grotere afstanden vervoerd moesten worden 1

Maximumscore 1

- 3a Het verstuiven van het zand tegengaan

Maximumscore 1

- 3b Naaldbomen kunnen goed tegen droogte.

Maximumscore 1

- 4 Dat is ongeveer 300 hectare.

Maximumscore 3

- 5 Dit samenspel bestaat uit:
- een noordwesterstorm die het zeewater opstuwt in het trechtvormige Noordzeebekken. 1
- de stand van zon, aarde en maan die springtij veroorzaakt met extra hoogwater als gevolg 1
- de seiche (schommeling in de watervlakte) bereikte in het Noordzeebekken bijna haar hoogste stand 1

Maximumscore 1

- 6 Het oostelijke deel ligt lager dan het westelijke deel dat voor een deel uit (kust)duinen bestaat.

Maximumscore 2

- 7 Uit de uitleg moet blijken dat:
- de Oosterschelde door deze schuiven (stormvloedkering) een zoutwatergebied blijft 1
- waardoor het probleem van verzilting nog steeds aanwezig is voor de akkerbouw 1

Maximumscore 3

- 8 • Foto bron 3: het handhaven van coupures / hoogwaterafsluitingen op tal van plaatsen 1
- Foto bron 4: het verhogen van de dijken langs de Oosterschelde tot de vereiste deltahoogte (dit is Yerseke) 1
- Foto bron 5: de aanleg van een dam (de Oesterdam) om een ongestoorde scheepvaartverbinding tussen Antwerpen en Rotterdam (het Schelde-Rijnkanaal) mogelijk te maken 1

Maximumscore 4

- 9 Voorbeelden van juiste argumenten in het betoog zijn:
- Veiligheid: na het voltooiën van de Deltawerken zijn er nog verschillende zware stormen geweest die mogelijk (veel) slachtoffers zouden hebben gemaakt en er zijn nog talrijke zware stormen te verwachten.
  - Werkgelegenheid: de werkgelegenheid in dit gebied is sterk verbeterd in vooral de toeristische sector.
  - Bereikbaarheid: de bereikbaarheid is door de aanleg van dammen, wegen, bruggen en een tunnel zowel regionaal als interregionaal sterk verbeterd.
  - Demografie: de bevolkingsopbouw is evenwichtiger geworden omdat het vertrekoverschot van met name jongeren veel minder is geworden.
  - Waterstaatkundige kennis: door de Deltawerken is veel nieuwe kennis en ervaring opgedaan op waterstaatkundig gebied die zich goed laten verkopen in het buitenland.
  - Economie: als gevolg van de Deltawerken is de bereikbaarheid van dit gebied sterk verbeterd en is het uitgegroeid tot de zogenaamde Gouden Delta. Het is een aantrekkelijk vestigingsgebied geworden voor havenverwante activiteiten.

per juist gebruikt argument 1

B Duitsland, de relaties tussen historie, politiek, migratie en bevolking

Maximumscore 1

1a Ruhrgebied

Maximumscore 3

1b Uit de uitleg moet blijken dat:

- de aanwezigheid van bruin- en steenkool in de ondergrond 1
- leidde tot een agglomeratie-effect waarbij mijnbouwgerelateerde bedrijven en arbeidskrachten werden aangetrokken 1
- die op hun beurt weer veel dienstverlenende (arbeidsintensieve) bedrijven aantrokken 1

Maximumscore 1

2a suburbanisatie

Maximumscore 1

2b Nee 0

- In West-Duitsland is de suburbanisatie nauwelijks of niet zichtbaar omdat deze al veel eerder in de tijd en ook nog op grotere afstand van de steden heeft plaatsgevonden 1

Maximumscore 2

2c Uit de verklaring moet blijken dat:

de Duitse overheid na de eenwording in 1990 Berlijn weer uitgeroepen heeft tot hoofdstad, zodat veel middelen moesten worden geïnvesteerd in de ruimtelijke ontwikkeling van de stad, waardoor veel nieuwe inwoners / bedrijven konden worden aangetrokken.

Maximumscore 1

3a In beide wereldoorlogen (1914-1918 en 1939-1945) zijn er veel geboorten uitgesteld.

Opmerking

Het antwoord 'oorlogsslachtoffers' is fout, omdat het dan vooral om mannen zou zijn gegaan, en dat laten de bevolkingspiramides niet zien.

Maximumscore 1

3b toegenomen welvaart / toegenomen individualisering of voorbeelden daarvan

Maximumscore 2

3c Uit de uitleg moet blijken dat:

- de voormalige Oost-Duitse overheid wilde voorkomen dat de verhouding actieven / niet-actieven (bevolkingsdruk) te scheef werd zodat in de toekomst de steeds kleiner wordende groep actieven de steeds groter wordende groep niet-actieven (jongeren-ouderen) moest onderhouden 1
- waardoor de economische groei stagneert/afneemt 1

Maximumscore 2

- 4 Uit de verklaring moet blijken dat:
- Oost-Europa na WO II onder communistisch bewind kwam (situatiebeschrijving) 1
  - naarmate de onderdrukking van de vrijheden in het Oostblok groter werd, de stroom *Aussiedler* richting BRD toenam (verklarend principe) 1

Maximumscore 1

- 5 de bouw aan De Muur / de aanleg van het IJzeren Gordijn in Berlijn

Maximumscore 1

- 6a Uit de verklaring moet blijken dat:
in de jaren '60 en '70 van de twintigste eeuw veel Turken naar Duitsland kwamen om daar werk te krijgen dat ze in eigen land niet konden vinden (complementariteit).

Maximumscore 1

- 6b Uit het antwoord moet blijken dat:
door de oorlog in voormalig Joegoslavië veel inwoners (vanwege het etnisch geweld) zijn gevlucht naar veilige EU-landen.

Maximumscore 2

- 7 • Voorbeelden van een juiste economisch-geografische oorzaak zijn: 1
- De economische groei is in voormalig Oost-Duitsland lager dan in West-Duitsland.
  - In het Oosten is de werkloosheid veel hoger dan in het Westen.
- Voorbeelden van een juiste sociaalgeografische oorzaak zijn: 1
- De inwoners in voormalig Oost-Duitsland raakten na de eenwording van de ene op de andere dag hun samenleving kwijt.
  - De inwoners van voormalig Oost-Duitsland moesten omschakelen naar West-Duitse waarden, normen en regels.

Maximumscore 1

- 8 Het toelaten van jonge en goed opgeleide immigranten uit andere landen.

C Bommen uit de ruimte

Maximumscore 1

- 1 Remote sensing technieken (luchtfoto's / satellietbeelden e.d.)

Maximumscore 2

- 2 Uit de uitleg moet blijken dat:
- door de inslag enorme hoeveelheden stof de atmosfeer in werden geslingerd 1
  - waardoor jarenlang een deel van het zonlicht werd tegengehouden (waardoor de atmosfeer minder werd verwarmd) 1

Maximumscore 2

- 3 Uit de uitleg moet blijken dat:
- door de enorme hitte die door de inslag ontstond er veel CO₂ vrijkwam die in de kalksteen was opgeslagen 1
  - waardoor er een versterkt broeikaseffect ontstond 1

Maximumscore 1

- 4 ijzererts

Maximumscore 2

- 5 Uit de uitleg moet blijken dat:
- meteorieten door de grote hitte als gevolg van de inslag grotendeels verdampen in de atmosfeer 1
  - waardoor er in de bodem weinig materiaal van de meteoriet terecht komt 1

Maximumscore 1

- 6 Deze meteoriet is, geologisch gezien, pas kort geleden ingeslagen.

Maximumscore 3

- 7 • Het Tertiair 1
- Uit de argumentatie moet blijken dat onder de Tertiaire afzettingen de afzettingen uit het Trias en Jura ontbreken in de krater, terwijl die wel aan beide zijden op enige afstand van de krater liggen. Deze afzettingen moeten dus weggeslagen zijn in het Tertiair, want afzettingen uit het latere Tertiair zijn wel aanwezig in het deel waar de meteoriet is ingeslagen 2

Maximumscore 2

- 8 Uit het antwoord moet blijken dat dit komt doordat dit gesteente kenmerken had van gesmolten gesteente dat kenmerkend is voor vulkanische afzettingen.

Maximumscore 1

- 9 graniet

Maximumscore 1

- 10 Uit de beschrijving moet blijken dat je dan over een meer zou uitkijken.

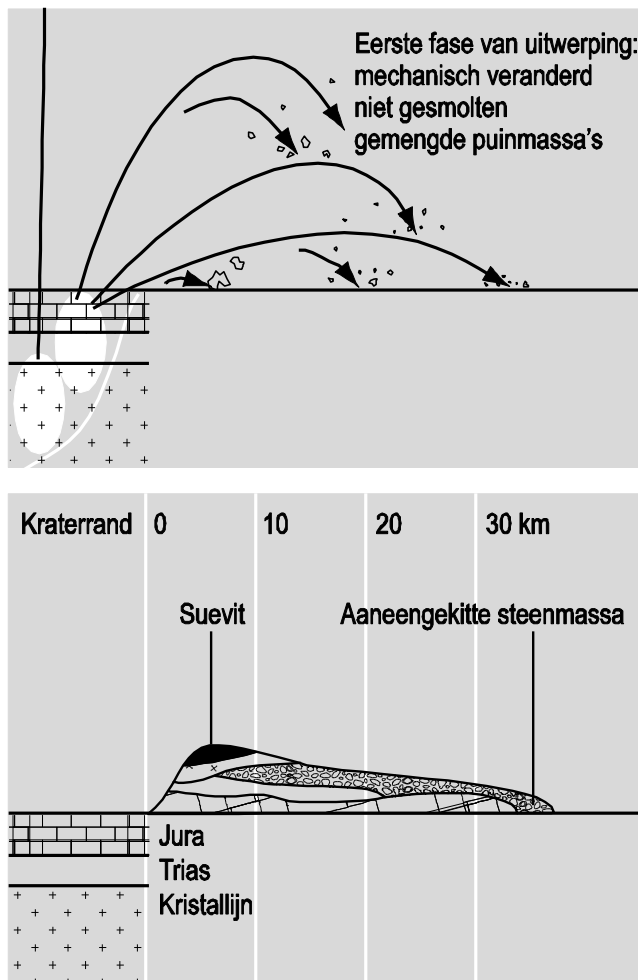
Maximumscore 1

- 11 Uit het antwoord moet blijken dat je dan op een mengsel van verpulverd gesteente / breccie zou staan.

Maximumscore 3

- 12 Uit de tekening moet blijken dat de jongste gesteentelagen als eerste zijn weggeslagen en daarna de oudere gesteentelagen. Deze komen dan in omgekeerde volgorde op enige afstand van de krater terecht, zodat de oudste gesteentelagen boven de jongere komen te liggen.

Hieronder een voorbeeld van een juiste tekening:

D Hoe staat de wereld erbij, politiek gezien?

Maximumscore 2

- 1 Uit de redenering moet blijken dat het vaststellen van criteria voor bijvoorbeeld het al dan niet hebben van politieke rechten veel lastiger is dan het meten van neerslag, omdat de politieke kaarten zijn gebaseerd op moeilijk meetbare kwalitatieve criteria, terwijl de neerslagkaart is gebaseerd op simpel te meten kwantitatieve criteria.

Maximumscore 1

- 2a Afrika

Maximumscore 4

- 2b Interne redenen / oorzaken:
- De politieke macht is vaak verdeeld langs etnische lijnen: kaart 207B of 207D 1
  - Er is een gebrek aan democratische tradities: kaart 207A of 207C of 207E 1
- Externe redenen/oorzaken:
- Veel Afrikaanse landen zijn of waren tot onlangs speelbal van de belangen van de grootmachten als de VS, Rusland en China: kaart 207B of 207G 1
  - De toegenomen globalisering maakt steeds meer Afrikaanse landen tot doelwit van terroristische activiteiten: kaart 207A of 207B 1

Maximumscore 2

- 3 Voorbeelden van juiste burgerrechten zijn:
- het recht om te wonen waar je wilt
  - het recht om vrij te reizen, binnen en buiten je land
  - het recht om grond in eigendom te hebben
- per juist antwoord 1

Maximumscore 1

- 4 Australië en Indonesië

Maximumscore 3

- 5 • Beide landen zouden een hogere mate van politieke stabiliteit vertonen / zouden in kleur meer naar links in de legenda opschuiven 1
- Toelichting:
- Rusland was toen nog communistisch, China was toen strenger communistisch 1
  - In een communistische dictatuur oefenen politie en leger zoveel macht uit dat er politieke rust is / geen ruimte is voor politieke experimenten die onrust veroorzaken 1

Maximumscore 2

- 6 • het beste: kwaliteit regelgeving (F) 1
- het slechtste: politieke stabiliteit en afwezigheid geweld (B) 1

E   **Klimaatverandering**

Maximumscore 3

- 1 • De gele curve zou naar alle waarschijnlijkheid in alle vier grafieken iets boven de groene lijn (Regionale samenwerking) liggen 1
- Toelichting: de keuze voor het scenario ‘Regionale markt’ met materiële waarden zou meer uitstoot van broeikasgassen veroorzaken dan de keuze voor het scenario ‘Regionale samenwerking’ met de nadruk op immateriële (duurzame) waarden 2

Maximumscore 1

- 2 Een voorbeeld van een juist argument is:
Dit scenario geeft de meest extreme gevolgen van klimaatverandering weer / biedt de grootste kans de mensen wakker te schudden.

Maximumscore 2

- 3 Uit de redenering moet blijken dat het toekomstbeeld ‘Mondiale markt’:
- Het grootste beslag legt op grondstoffen en energievoorraden 1
  - waardoor het van alle scenario’s (voor de grootste uitstoot van broeikasgassen) en dus voor de grootste klimaatverandering zorgt 1

Maximumscore 2

- 4 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Australië 0
Twee van de volgende gegevens:
    - De maisoogst in Australië gaat per saldo achteruit 1
    - De neerslag in nagenoeg geheel Australië gaat omlaag 1

of:

  - De VS 0
    - De gemiddelde neerslag wordt groter waardoor meer overstromingen ontstaan 1
    - Door de hogere temperaturen krijgen de VS meer tropische stormen te verduren 1

Maximumscore 1

- 5a Ethiopië 1

Maximumscore 2

- 5b • de neerslag 1
• die is groter geworden volgens het scenario 1

Maximumscore 4

6 □ Voorbeelden van juiste *brongerichte* aanbevelingen zijn:

- Met de buurlanden streven naar een gezamenlijk energiebeleid, waarbij de nadruk wordt gelegd op energiebronnen met een stroomkarakter / duurzame energiebronnen.
- Met de buurlanden streven naar een gezamenlijk transportbeleid waarbij transportpreventie, ‘slimme’ logistiek en transport over water uitgangspunten zijn (samenwerking tussen Antwerpen, Rotterdam en Hamburg).

Voorbeelden van juiste *effectgerichte* aanbevelingen zijn:

- Nederland dient te overleggen met de Rijn- en Maasoeverstaten over maatregelen die in het eigen land genomen moeten worden om de extra toevoer van rivierwater te voorkomen en/of te verminderen door bijv. bossen aan te planten, retentiebekkens aan te leggen, of het aardoppervlak te ‘ontharden’.
- Nederland dient in het gebied van Dollard en Westerschelde samen met respectievelijk Duitsland en België de zeekeringen te verhogen.

per juiste aanbeveling

1

Einde
